

„Dereng a horizont alattunk”

Panorámakép madártávlatból Mezey Katalin életútjáról és életművéről

Az igazán hiteles irodalom egyszerre fürkészi létünk metafizikai értelmét, az ember társadalmi szerepét, s nemzeti hovatartozásunk hic et nuncjait. Egy ütemben barangolja be a lélek belső tájait, e világi létünk reánk szabott életterét és közben igyekszik meghatározni az Isten képmására teremtett ember misszióját, küldetését is. Magyarán a földi élet minden lehetséges dimenziójában fölteszi a végső kérdést: mi végre vagyunk mi ezen a világon és mi, magyar alkotók a Kárpát-medencében, az anyaország határain innen és túlön.

Mezey Katalin életútja és életműve híven példázza azt, hogy az íróemberre kirótt sokrétű penzumok elférnek az elhivatott, valódi talentummal megáldott ember személyiségének határtalan mezsgyéi között. Nem könnyű feladat egy ennyire tágas panorámát felölelő életműről madártávlatú *születésnap* portrét készíteni, hiszen Mezey Katalin a költő, a prózaíró, az irodalomtörténész, szerkesztő markánsan letette voksát szinte minden irodalmi műfajban.

Mégis, sok töprengés után azért választottam felcímként a *Dereng a horizont alattunk* verssort, mert egyszerre fejezi ki a nemzet sorsáért aggódó gondolkodó félelmét és a balsors, a sátán ellenerőivel mindig is, csak azért is dacoló magyar ember bizakodását. Az *Imádság* című vers, melyből az idézet származik, megidézi közelmúltunk három emblematisz dátumát. „*Ötvenhatban megperzselődtünk*”, a költő a fellobbanó tűz, a forradalmi láng hevétől megsérült, ám a méltóságát megőrző, az égési sebet stigmaként hordozó magyarság vízióját tárja elénk. Az első sor tragikusan komor ellenpontja a „*hatvannyolcban bekormozódtunk*” kép, mely emlékezetünkbe idézi a szégyenteljes esztendőt, amikor többek között magyar katonák segédletével fojtotta vérbe a vörös hadsereg a prágai tavasz néven ismert cseh fölkelést. Ám a csorbát mégis kiköszörültük a sokak, főként a gyáván kimaradva lapítók által utólag lefitymált szelíd, bársonyos, békés forradalmunkkal: „*nyolcvannyolcban lángra gyulladtunk*”. S ezt a három sort zárja le a MAGYAR virradatban reménykedő mondat: „*dereng a horizont alattunk*”. Ez a sor a kifinomult metafora visszafogottan határozott erejével készíti elő a kétszer négyesoros strófából álló költemény zárófohászát, amely kifejezi azt a remé-

nyünket, hogy a magyarság kitart ama a valódi, szabadság és békepártiság mellett, amelyet 1900 óta, többszöri visszarendeződések után is bár, de jelenleg is, bő évtizede képvisel: „*Adja Isten, hogy őrűzképpen / lobogjunk a keleti égen. / Fényünk kitarson virradatig, míg a szabadság megadatik*”.

Nem véletlen, hogy a költőként is, íróként is kiemelkedő életművet teremtő Mezey Katalin köszöntő esszéjében versidézetet választottam felcímnélc alcázott mottóként. Közös barátunk, áldott emlékezetű *Jókai Anna*, kinek teljes életművét a Mezey Katalin által létrehozott kiadó, a Széphalom Könyvműhely gondozza és rendezi sajtó alá, többször is kifejtette, hogy az íróember személyiségéről és legbensőbb titkairól akkor is a versei árulnak el a legtöbbet, ha az illető első sorban próza-drámaíró, esszéista vagy műfordító. Fokozottan érvényes ez a sarkalatos igazság Mezey Katalinra, kiről elsőként az jut eszünkbe, hogy vérbeli költő, magyarán sokoldalú életművének a versteremtés a zászlóshajója akkor is, ha a prózája is egyetemes rangú. S a címként választott verssor azt is kimondja, hogy a Kelet-Közép-Európában élő költőnek (írónak stb.), egy váteszi nemzet sarjának azt rendelte el a Teremtő, hogy fárosz legyen és soha ne forduljon el az össznemzeti sorskérdésektől.

I. MEZEY KATALIN ÉLETRAJZA DIÓHÉJBAN

1. A budai falutól a pesti Széphalom Könyvműhelyig

E sorok írója vallja, hogy az életmű fürkészőjének az írott opusok primátusának elismerése mellett igenis kötelessége rákérdezni az írói életút különböző stációira is. Hiszen még saját magunkról sem tudjuk egyértelműen megállapítani, hogy az e világi átutazó létünkben melyek a meghatározó és az elhanyagolható motívumok. Mezey Katalin mások mellett Kossuth- (2015), József Attila-díjas (1993), a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével (1994), a Magyar Érdemrend középkeresztjével (2013) kitüntetett költő, író, drámaíró, irodalomtörténész, újságíró, szerkesztő, műfordító Budapestén született 1943. május 30-án, a budai Pasarétnek olyan szegletében, amely akkor még nem a szocializmusban is megőrzött nagypolgári jólét szimbóluma volt, hanem gyakorlatilag önálló falusi létformát őrző, önállósult kis településnek számított. Ahogy a költő maga is vallja, szülei, Somogyi Katalin és Mezei Ferenc elsősorban kecsketenyésztéssel foglalkoztak, a környéken kecskéseknek is hívták őket. Mezey Katalin ezt az otthonos tájat számos írásában megőrökíti (*A kidöntött kerítés, Lyukak az osztálykönyvben*). A tágasabb értelemben vett család belakta a Kárpát-medence tartományait, az anyai nagyszülői ág a felvidéki Mátyusföldről, Nádszegről származik, az apai

Budapestről, a nagyszülők a fővárosban találkoztak. A szülők a Rákosi-terrorállam tipikus kifejezését alkalmazva vegyes származású, földművelésből és állattenyésztésből élő első generációs értelmiségiek, így az író már gyerekként megtapasztalta, milyen a kommunizmus üldözöttjének lenni. Az édesapa jó humorú ember, szívesben többszörös északi összetett bajnok. A szülők támogatták a gyermekeik továbbtanulását, ám jobban szerették volna, ha Katalin is fivére, *Mezey Ferenc*, a világhírű neutronfizikus életpályájához hasonlóan a reál diszciplínákban merül el. Katalin szerette szüleit, de választásaiban mindig is öntörvényű maradt. Így felsőfokú tanulmányait az ELTE BTK magyar népművelés szakán végezte el 1961–67-ig, ám olyannyira nem szerette a „pesti” egyetem légkörét, hogy rövid, féléves zürichi filológiai vendéghallgatószkodás után 1964–66-ig Tatabányán tanított általános iskolában, s levelező tagozaton szerzett diplomát. Ez az élménykör csapódott le a *Zöld vadon* (Szépirodalmi, 1979) című szépprózai kötetében. Mégis életre szóló élménnyel ajándékozta meg őt az ELTE kollégiuma. Őt idézve „*ott, azon a nem túl jó hangulatú egyetemen*” ismerkedett meg férjével, *Oláh Jánossal*, a jeles költővel, az egyszerre formailag műfajmegújító, üzenetében konzervatív prózáíróval, a *Magyar Napló* című folyóirat 1994-es megújítójával, az *Elérhetetlen föld* című jeles antológia emblémaversének megalkotójával, életének mind a mai napig gyászolt osztályos társával, három művészre cseperedett gyermek, *Lackfi János* költő, *Oláh Katalin* és *Oláh Mátyás* képzőművészek édesapjával. S az egyetemi éveknek köszönhető a *Kilencek* költőcsoport (tagjai: *Mezey Katalin*, *Győri László* /társasági becenevén *Győrizsiga*/, *Koncsek* /eredeti nevén *Konc*/ *József*, *Kovács István*, *Kiss Benedek*, *Péntek* /eredeti nevén *Molnár*/ *Imre*, *Rózsa Endre*, *Utassy József*) létrejötte is, amely az népi-nemzeti irodalom hetvenes évekbeli reneszánszát hozta a magyar irodalomba.

A *Kilencek* és a *Mezey Katalin* – *Oláh János* költő házaspár sorsát meghatározta két sorsdöntő esemény. Az egyik a társaság *Elérhetetlen föld* című 1969-es, híres antológiájának megjelenése. E költőcsoport tagjai a népi-nemzeti irodalomteremtés új útjára tértek a *Juhász Ferenc* – *Nagy László* által reprezentált mítoszteremtő népiséghez képest is. A *Kilencek* a legkitaszítottabb, legelesettebb társadalmi rétegek, a parasztság, a munkásság, a deklasszáldott értelmiség legégetőbb aktuális gondjait tárták föl költői erudícióval és szociográfiai hitelességgel úgy, hogy elődjeikkel ellentétben immár nemcsak a létező, hanem az eszmei szocializmust is elutasítják. Emiatt az antológia igen hosszú huzavona után jelenhetett meg, kellett hozzá *Juhász Ferenc*, *Nagy László* kiállása, *Angyal János* szerkesztő szívós küzdelme, míg *Nagy László* előszavával 1969-ben végre napvilágot látott. S miközben a hatalom a rendszerváltozásig igyekezett a *Kilencek*et mindvégig perifériára szorítani, mi, 1972-ben végzett kossuthos (KLTE) debreceni egyetemisták is főlemelő élményeként raktároztuk el például az *Utassy* – *Kiss Benedek* költőpáros látogatását, s a sajnós, korán elhunyt költő, író, kritikus, új-

ságíró barátom, Magyar Nemzet-beli kollégám, a szintén Debrecenben végzett *Csontos János* is élete fontos, meghatározó eseményének tartja a megismerkedést a Kilencekkel, mely lehetővé tette számára *Görömbei András*, a legendás irodalomtörténész professzor (sajnos már ő sincs közöttünk) témavezetésével azt, hogy a Kilencekből készíthette el a szakdolgozatát úgy, hogy a munka középpontjában az alkotókkal készített kilenc mélyinterjú állt. A Széphalom Könyvműhely jóvoltából 2019-ben immár negyedik reprint kiadásban láthatott napvilágot az érdekes kötet. A Kilencek tagjai közül hárman, *Oláh János*, *Rózsa Endre*, *Utassy József* már nincsenek az élők sorában. Világirodalmi szinten is szinte egyedülálló jellegzetesség, hogy egy eszmei szempontból is aktívan, ténylegesen összetartozó baráti művészársaság a kötődést 1969 óta mindmáig megőrizte, s az még inkább figyelemre méltó, hogy mindnyájan a magyar irodalom meghatározó személyiségei közé tartoznak.

2. A kísérlet és a remetei kéziratok

Mezey Katalin és Oláh János számára a másik sordöntő esemény volt a *Kísérlet* című folyóirat, periodika 1970–1972-ig tartó, végül teljes tiltással és rendőri elkobzással végződő kálváriája. A 2023-as könyvhéten jelent meg a KÍSÉRLET, 1970 – Egy nemzedék betiltott névjegye, Szerkesztette Mezey Katalin, Oláh János, Rózsa Endre, Varga László és Pataki Viktor, a PIM Oláh János ösztöndíjasa, Széphalom Könyvműhely, 2023. Ebből a kötetből megtudhatjuk, hogy volt egyszer három legendává légiessült folyóirat, periodikaszám, amely az Elérhetetlen föld Canosájához hasonló kínokkal teli, két és fél éves, 1970–72-ig tartó golgotajárás után nem jelenhetett meg, csak ötvenhárom év múltán, itt és most, a 2023-as ünnepi könyvhéten, a KÍSÉRLET című kötetben, Mezey Katalin bevezető esszé tanulmányának kíséretében, a költő kiadásában, alkotó szerkesztésében. Kétszeresen is találóvá vált a cím, egyrészt, mert a könyvbe foglalt három egység fiatalosan kísérletező, ezerarcú formavilág jegyében fogant, másrészt, mert végül tiltás, azaz megghiúsult megjelentetési kísérlet jutott osztályrészéül. A Kísérlet balladája szervesen összetartozik a Kilencek sorsdrámájával, hiszen mind az *Elérhetetlen föld*, mind a KÍSÉRLET cím a kiváló költő-író, Oláh János alkotói erudícióját dicséri. Ráadásul az ötszemélyes szerkesztőségből hárman, Mezey Katalin, Oláh János, Rózsa Endre a Kilencek markáns képviselői, kiegészülve *Varga László* irodalomtörténésszel, s egy nagyszerű emberrel, *Molnár Mátyással*, a vajai Vay Ádám Múzeum igazgatójával, kinek karrierje ráment a letiltott antológiasorozatra, ahogy társainak is 1990-ig mellőztetés jutott osztályrészéül. A fedelmi reneszánsz kastélymúzeum 1965-től kezdve ingyenes alkotóházként is működött, az íróknak elvben az ott (vagy, ahogy Mezey Katalin az érzékletes visszaemlékezésében

bevallja, nem ott) keletkezett kéziratokkal, a képzőművészeknek helyi kiállításokkal kellett csupán viszonzniuk a vendéglátást. S kézenfekvő volt Molnár Mátyás ötlete, hogy ne csupán a Vajai Alkotóotthon Baráti Körének értesítőjében, hanem az alkotóház hűséges költő vendégeinek közreműködésével, precízen szerkesztett tematikus folyóirat-sorozatban lássanak napvilágot az összegyűlt munkák. S mintegy a hatalom nyilvánvaló ellenérzéseit valamelyest enyhítendő, eleve három periodikára való irodalmi és képzőművészeti anyagot gyűjtöttek össze. Ám a kádári hatalom helyi és országos képviselői a szerkesztők két esztendő sziszifuszi küzdelmei után betiltották, s egy lelakatolt, lepecsételt szekrénybe zárták a három elkészült szám példányait. A kéziratok sokáig nem kerültek elő 1990 után sem. „Az a szekrény, mely ifjúkorunk meghatározó kísérletét fogja magában, úgy pihen valahol az elmúlt száz esztendő sötét, ismeretlen tengermélyén, mint egy örökre elsüllyesztett hajó. Nem maradt más belőle, csak a priuszunk. De az megmaradt” – írta Mezey Katalin 1990-ben, a *Remetei Kéziratok* 3. számában közölt *Egy kísérlet dokumentumai, 1970–72* című összeállítás utószavában. Nem eleveníthetjük föl a dráma minden epizódját, melyhez tartozik egy 1989-es nevetséges összegű kártérítés, amit Oláh Jánosék a *Remetei Kéziratok* című szamizdat kiadására fordítottak. S rejtélyes módon, az isteni gondviselés először a KÍSÉRLET második számát juttatta Mezey Katalin kezébe, majd végül Molnár Mátyás fia, Molnár Sándor kutakodásának jóvoltából mindhárom periodika kézírata előkerült a Vay Ádám Múzeum irattárának legmélyéből. Mindezeknek együtt köszönhetjük, hogy az NKA és a Petőfi Kulturális Ügynökség támogatásával napvilágra került ez az izgalmas kötet, melyből részletesen kikristályosodik a KÍSÉRLET ballada minden részlete. Mezey Katalin rezignált szomorúsággal írja le, hogy mire e könyv megjelent, rajta kívül már senki sincs életben az eredeti szerkesztőgárdából.

Ezzel a történettel és Mezey Katalin költeményeinek a szocializmust immár teljes mellszéleséggel elutasító hangnemével is összefügg Mezey Katalin első verskötetének megkésettisége (*Amíg a buszra várunk*, Magvető, 1970), s a többiek, az *Anyagtanulmány* (Szépirodalmi, 1978), az *Újra meg újra* (Szépirodalmi, 1985), s a már említett prózai életműnyitány a *Zöld vadon* (Szépirodalmi, 1979) továbbá az *Élőfilm* (Szépirodalmi, 1984), a *Lyukak az osztálykönyvben* (Móra, 1986, Széphalom, 2002), a *Levelek haza* (Móra, 1989), *Ismernek téged*, elbeszélések és kisregények (Magyar Napló, 2014) viszonylag ritka megjelenéseinek üteme is jelzi, hogy az író és társait igencsak a túrt (olykor, a Kísérlet esetében tiltott) kategóriába sorolta a három Tés (támogat, tűr, tilt) kádári világ. Mezey Katalin eközben lapról lapra vándorolva, többek között 1983–1988-ig a BSZV (Budapesti Szállító Vállalat) című üzemi lap munkatársaként tengődött, férjével, a szintén viharos életet élő Oláh Jánossal szerkesztették a REMETEI KÉZIRATOK című szamizdat periodikát.

A sokak által sokféleképpen megítélt rendszerváltozás és az azt megelőző peresztrojka, majd glasznosztj néven is emlegetett folyamat egyik pozitív hozá-

déka volt, hogy Mezey Katalin 1987-ben megalapíthatta az Írószakszervezetet és 1990-ben a *Széphalom Könyvműhelyt*, melyről tavaly, 2022-ben látott napvilágot a HARMINC ÉV – *az Írók alapítványa – Széphalom Könyvműhely három évtizede 1990–2020* című kötet Mezey Katalin előszavával. Ebben a tanulmányban Mezey Katalin leírja többek között, hogy „a *Széphalom Könyvműhely célkitűzése a kezdetektől a hazai és a határon túli kortárs magyar irodalom fontos értékeinek gondozása, publikálása, ismertté tétele, a fiatal tehetségek felkarolása, a magyar nyelv és irodalom legszélesebb körben való megismerésének ösztönzése, a 20. századi magyar műveltség elhallgatott és elhallgattatott alkotóinak újfelfedezése és megismertetése volt... Az immár több mint harminc esztendeje folyamatosan végzett könyvkiadási tevékenységünk során eddig több mint hatszáz címet jelentettünk meg, irodalmi rendezvényeink száma megközelítette az ötszáz alkalmat.*”

Az Írók Alapítvány Széphalom Könyvműhelyében Mezey Katalin ez idő alatt hátrébe szorított alkotók közül Jókai Anna, Várkonyi Nándor, Karácsony Sándor életművét a teljesség igényével jelentette meg. S nagy szeretettel gondozta mások mellett további, 1990 előtt mellőzöttek, s olykor elhallgattatottak, *Krasznahorkai László, Lakatos Menyhért, Határ Győző, Röhrig Géza, Kiss Benedek, Oláh János, Pomogáts Béla, Jámborné Balogh Tünde, Báger Gusztáv, Pósa Zoltán, Vasy Géza, Szemadám György, Szent Ernő, Vladimir Rott* köteteit.

Ismét csak madártávlatból fel-felvillantva tónusokat, Mezey Katalinnak 1990 óta számos verskötete – *Párbeszéd*, (Új versek, Felsőmagyarország, 2002), *Bolygópályák* (Széphalom, 2010) – látott napvilágot, köztük átfogó válogatott és gyűjteményes kötetek (*Mezey Katalin válogatott versei, Vasy Géza válogatásában*, Magyar Napló, 2008), *Ajánlott énekek, Összegyűjtött és új versek*, (Magyar Napló, 2016) stb. A prózakötetek közül eddig nem említettem az *Ismernek téged* című elbeszéléseket és kisregényeket tartalmazó könyvet (Magyar Napló, 2014), a drámákat (*A Két egyforma királyfi*, KÉZirat, 1994). Megemlíteném a gyermek és ifjúsági irodalomnak időközben emblematikussá vált könyveit (*Csutkajutka meséi*, Móra, 1983, *Kivala Palkó Nemlehet-országban*, Móra, 1987, KÉZirat, 1999) S az életmű szerves részének kell tekintenünk irodalomszervezői tevékenységét is. 2004 óta a *Magyar Művészeti Akadémia* tagja, 2004–2022-ig az akadémia irodalmi tagozatának vezetője, 1989 óta szervezi a Sárváron évente megrendezett *Középiskolás Irodalmi Pályázat és Tábor*t, mely számos tehetséget fedezett föl a magyar irodalom számára.

II. MEZEY KATALIN ÉLETMŰVÉRŐL

1. A lélek templomának zsoltárai

Mezey Katalinról jómagam többször is leírtam már, hogy költészetét a szorongás és a hit egyetemes lírájaként értékelem. Nem véletlenül jut eszünkbe róla *Fernando Pessoa* az önmagát négy énré (a műfordításaival együtt ötre) tagoló portugál lírikus *Ez az ősi szorongás* című kötete. A magyar költő életművében is a természetes halálfélelem és a keresztény Istenhit, Istenbizonyosság, Jókai Anna kedvenc kifejezését is ideidézve: az Istenhitnél is erősebb Istentudatosság szólamai folytatnak állandó küzdelmet, s Istennek hála, mindig az utóbbi kerekedik felül. Emiatt, s a képek patyolattiszta lírai logikájának is köszönhető, hogy Mezey Katalin költészetét revelációsabbnak, hitelesebbnek, nyíltabbnak, a rejtőzködő portugál géniuszművénel is erősebbnek érzem.

„*Ritka költő még a legnagyobbak között is, aki oly fogékony a mindennapi élet szenzációira, mint Mezey Katalin. A napi élményeket úgy tudja versbe és verssé varázsolni, hogy felsóhajtunk: ilyen a valóság, ez a valóság és a keresetlen őszinteség!*” *Weöres Sándor* idézett sorai a *Mezey Katalin újra, meg újra* című kifinomult esszéjéből találó, ugyanakkor a tanulmány szövegösszefüggéseiből kiemelve akár félrevezető is lehet. Hiszen a minőségi és mennyiségi értelemben is gazdag ágú költői életmű egyik markáns szegmense a Jézus Krisztushoz és a Szentháromsághoz kiáltó szakrális versek túlvilági méltósága, mely a transzcendencia szféráiba emeli a világ jelenségeit és az univerzum lényegét magába foglaló versesszenciát. Mi lehetne ennek eklatánsabb példája, mint két remek vers, az *1. stáció* és a *9. stáció*, Jézus kínszenvedésének, kálváriájának hiteles megjelenítése. Hogyan is kezdődik az *1. stáció*: „*Sosem mondta magát királynak, / mondta magát Isten fiának,*” E lényegre látó felütés megfogalmazza azt, hogy Jézus sem az e világi hatalom megdöntéséért, azaz forradalmárként, sem a hatalom magához ragadásáért, nem e világi trónkövetelőként érkezett közénk, hanem az *Atyával* egylényegű *Istengyermek*ként. A vers zseniálisan tárja elénk, hogyan valósul meg a világtörténelem legnagyobb csodája, a keresztthalál és az Isten és Ember Új Szövetségét megtestesítő Feltámadás éppen a mi gyarlóságainkon, gyöngeségünkön keresztül. Hiszen Jézus tudta, hogy mi, emberek a *Tízparancsolat* tiltása ellenére mindig és mindig felebarátunk ökrét, szamarát, jószágát kívánjuk. Ezért teszi föl a kérdést a költő: „*Nagyobb az irigység, hiúság / hatalma rajtunk, mint a jóság? / Jobban félünk egy vetélytárstól, / mint az Istentől magától?* S ami a legszánalmasabb bűnünk, hogy előbb hódolunk be talmi, földi hatalmaknak, mint hogy elfogadnánk Isten Kegyelmét, s rettegünk, bizony, „*Jobban a császár haragjától, Mint a Teremtés Urától?*” Ám mindhiába kívánták mind a csalódott, földi forradalmat váró, Barabást kiáltó lázadó zelóták, mind a földi hatalom vazallusai és megtestesítői Krisztus keresztthalálát. A *Messiás* telje-

síti küldetését, aki azért jött közénk, hogy szenvedéseiben bűneinket elhordozva megmentsen minket a földi haláltól, s visszaadja nekünk az Ádámától és Évától elherdált halhatatlanságot. „*A keresztet Krisztus felvitte / Helyettünk a Koponya hegyre*”. A Golgotára, a Koponyák hegyére vezető krisztusi kálváriát élénk vetítő költemény remekbe szabott párverse a 9. stáció: *Krisztus harmadszor esik el a kereszttel (Morvay László keresztútján)*. Ez a költemény újra fogalmazza a jeles képzőművész, Morvay László művétől megihletve az Éli, éli lámmá sabakhtani (Istenem, Istenem, miért hagytál el engem) alapérzést, amely abból fakad, hogy Jézus, Isten atyjával egylényegű fia olyannyira százszázalékosan magára öltötte az emberi lelket és a testet, hogy velünk együtt élte át a földi embernek nem csupán a szenvedését, hanem a halálfélelmét is. Az elmúlás közelsége még őt, Isten egyszülött fiát is szorongással tölti el „*De rám nehezül a rettegés: / amire kezdettől készülök, / elviselem -e majd a szenvedést? / Mindig éreztem közeled, / mégis gonosz magánytól remegek. Atyám, a végső pillanatban / kinyújtod e értem a kezedet?*”. E két költemény a gondolati teljesség foglalataként jelzi Mezey Katalin szakrális lírájának gazdagságát, a rettegéstől a magasztos megdicsőülésig. S mivel az idézett költemények látszólag a legegyszerűbb tárgyi és fogalmi képkészlettel, ám szikeéles metaforákkal és fogalmakkal vetítik élénk a költő biblikus látomásait, mégiscsak igazat adunk Weöres Sándor gondolatainak, hiszen e költészet maga a hétköznapi és a transzcendens valóság, azaz, „*csupa izgatott rezgés, de végső lényegében csupa szeretet*”.

Élve a lírai esszéíró költői szabadságjogával, a legemelkedettebb költemények lélekhez szóló nemesen titokzatos, enigmatikusan zsoldáros hangnemét ellenpontoznám azzal, hogyan képes Mezey Katalin például egy tableta és egy pohár víz találkozásának megjelenítésével groteszk vallomást tenni a világegyetem titokzatosságának mindenható erejéről, amely a magát a mindenség urának képzelő embert pillanatok alatt képes kiszolgáltatott áldozattá törpíteni: „*olyan vagyok, / mint egy pasztilla / beledobom magam a pohárba / föloldodom, / megiszik valaki. (Jellemzés)* Ez a költészet bármily köznapi tárgyat magához lényegíteni, sőt, átlényegíteni tud. Mezey Katalin ezt úgy fogalmazza meg a kissé profán *Ars poetica* befejező soraival: „*Hogyan jut ilyesmi az eszibe?*” hát az embernek / eszibe jut.

A költészet ereje a huszadik-huszonegyedik század modern életformához szervesen, elidegeníthetetlenül hozzátartozó gépi közlekedésből is képes időtlenül gyönyörű metaforát teremteni. Ennek egyik példája *Az autó orrát köszörüli a szél* című vers. Ezt a borzongató jelenséget minden éjszakai gépkocsivezető és gépkocsiutas átérezheti bár, de igaz költő kell ahhoz, hogy mindezt a világba kivettség magányának átélhető jelképévé tegye: „*Az autó orrát / köszörüli a szél, / a sötét úton / Egyedül ő kísér. Fényszálat húz, / a fák között a tájba / egy pár közeledő/ gépkocsilámpa*”. Az ember azt hinné, hogy ezt a titáni játékot tovább fokozni lehetetlen, ám erre rácáfol a *Versenyautózás a Holddal* című költemény tündéri asszociációbősége. Kezdődik az autós embernek ama tévképzetével, hogy a sebesség

mindent képes legyőzni, kompenzálni, ellensúlyozni. „*Lehagytam Fürednél a Holdat, / de Tihanynál visszaelőzött. / Örvényesnél lemaradt újra, / Zánkánál már együtt futottunk.*” A folytatásban fölsejlik a számunkra minden más víztükörnél szebb és fontosabb *Magyar Tenger, a Balaton* északi partjának megannyi kedves stációja, s a virtuális, vagy nagyon is valóságos vetélkedés szelleme, amelyet az ember még Holdanyánkra is kiterjesztene. S annál csattanósabb a költemény dupla fedelű slusszpoénja, amely bizonyítja, hogy az Isten által teremtett természet legyőzhetetlen, minden egyéb tévképzetünk illúzió csupán: „*én fordultam be győztesként / éjfél körül Badacsonyorsre / de házunk fölött ő fogadott / a célban végleg megelőzve.*”

Ám – eközben tudva, hogy egy köszöntő esszében lehetetlen emez ezerhúru költészet megannyi színét-árnyalatát megidézni, fontosnak tartom Mezey Katalin lírájának történelmi távlatait is, melyekben reánk köszönt a félmúlt és a mai, általunk is megélt história megannyi fantomja. Olykor úgy érzem, bizony, okkal-joggal vethetjük pályatársaink szemére, hogy halálmegvető gyávasággal kerülük még az utalásokat is napjaink történéseire, Mezey Katalin a kivételek közé tartozik. Például az *Október hazalátogat* című nagyívű költeményben drámai erővel eleveníti meg azt, Bertha Zoltánt is ideidézve: *hogyan verte le Gyurcsány Ferenc 2006-ban, szabadságharcunk ötvenéves jubileumának esztendejében még egyszer az 1956-os forradalmat.* A költemény az eredeti forradalom szellemét idézi meg, a megtorlással, a 301-es parcellában és a többi emlékhelyen nyugvó halottaink képével: „*Hátrakötött kézzel, drótbá, kátránypapírba betekerték, / búcsúzás nem járt a holtnak, arccal a földnek elföldelték*”... S azt a hiú reményt is megfogalmazta költőnk, hogy 1990-ben azt reméltük, hogy az ünnepeink letiltása, illetve az 1848-as szent szabadságharcunk, valamint a vérvörös 1919-es patkányforradalom és az 1945-ös új megszállás együttes, száналmas, Forradalmi Ifjúsági Napok címen összetákoltt megünneplése végérvényesen a múlté. Ám azt álmainkban sem hittük volna, hogy 2006. október 23-án „*A patkánylyukból előbújt a múlt*”, „*Letépk, megtapossák a zászlót a zászlóra fölesküdt rendőrök*”. És „*Izzó parázs lett a város megint. Kihamvad? vagy reggelre lángban áll?*”

A kötet horizontját immár tényleg csak madártávlatból végigpásztázva, megelevenednek a költő hozzátartozói. A történet kezdete című ciklusban felvonulnak a nagyszülők, a szülők, a testvérek érzékletes portréi, a spanyolnátha, a hadikórház drámai emlékei, a megannyi nélkülözés megindító balladája. Semmiképpen se hagyjuk ki a *Negyven év múlva a Kilencekhez* című költeményt, melyben Mezey Katalin versben is megidézi a nagy nehézségek által, többszöri megtorpanás, tiltás után megjelentetett Elérhetetlen föld antológia kálváriáját, s a letiltott, csak az idei könyvhétre napvilágot látott *Kísérlet* című antológia drámáját, „*Minket már annyiszor eltemettek, / nem illett ismerni, és nem illik ma sem. / De legtöbben nem ezért nem ismernek / Nem ismernek. Csak úgy. Egyszerűen*” E sorokban is kifejezésre jut, hogy a hetvenes, nyolcvanas években kialakult, mindmáig létező üzenetmentes

posztmodernista irodalomszemlélet kizárólagossága túlélte szülőanyját, a Kádár–Aczél-diktatúrát, s keresztény hitben és a nemzeti elkötelezettségben fogant irodalom mellőzöttsége nem egyszer ma is megvalósul az agyonhallgatásban. S ekkor még alig beszéltünk számos istenes versről (*Isten a pusztulásra gondol, Isten, mint egy megunt feleség, Hegyibeszed*), a *Titkos szolgálat* ciklus dermesztően drámai közéleti verseiről, a nagy elődöket, Berzsenyit, Arany Jánost, Adyt, Weörest idéző meditatív imádságokról.

Eme nagy elődöknek, *Illyés Gyulának, Csoóri Sándornak, Nagy Gáspárnak*, az emblemikus személyeknek, *Tőkés Lászlónak, Utassynak, Serfőző Simonnak, Ágh István-nak, Kiss Benedeknek, Kovács Istvánnak* és másoknak ajánlott művek gazdag tárházából hadd emeljem ki az Örök Társnak ajánlott költeményt. Omega és Alfa Oláh János születésnapjára. Mindannyian személyesen is sirattuk és siratjuk Oláh Jánost, a kiváló költőt, a híres antológiakeresztelő *Elérhetetlen föld* című vers alkotóját, a nemes veretű költői prózaíró, az igazi regénymegújítót, a Magyar Napló 1994-es megújulásának emblemikus alakját, a jó barátot, ám fájdalomunk nem érhet föl a feleség, a költőtárs, a gyermekek anyja, a családanya, Mezey Katalin gyászával. E csodálatos költemény látomásában megjelenik az ítélő, a vigasztaló Jézus, s megszólít bennünket. „*Ne félj! / Én vagyok! Az első, aki meghalt, mégis él. Örökké élek, nincs már hatalma a halálnak.*” E remeklésében János jelenéseinek tónusát megidézően tárul eléink az a Mennyei Birodalom, ahol Isten angyalai már együtt, szinkronban látják a múltat, a jelent, a jövőt. A költeményben egyszerre éljük át az eltávozott *Hitveseink túlvilági létének bizonyosságát és azt, hogy aki hisz, az nem hal meg.* A vers megfogalmazza a mindenkori gyászolók és a mindenkori költők, írók hivatásának örök parancsát is: „*Írd le, hogy hét csillagot tartok a jobb kezemben, / hét arany gyertyatartó a hét egyház köröttem. / Írd le, amit hallottál, írd le mindent e könyvben!*”

Végül ejtsünk pár szót a metaforikus átlényegítés összegzés értékű magas szintű megvalósulásának gránitkemény epigrammájáról, Mezey Katalin *Párbeszed* című kötetének emblémaverséről: *A LÉLEK TEMPLOMA*, amelyet akár egy másik, komorabb ars poeticaként is olvashatunk: „*a test már nem a lélek temploma. / Inkább szegényes albérleti szoba, / s ha vékony falain sikoltozás / hallatszik át, a rendőr is vigyáz, / nehogy még időben be kelljen nyitnia.*” Az opus egyrészt az öregedés jelképévé finomul. Észre sem vesszük, amikor a testünk, amelyet korábban a lélek templomaként hordoztunk, egyszerre csak gyöngülni, erőtlenedni kezd, megakad-rálásból kis kápolnává, majd albérleti szobává sorvad, amelyből a háziúr bármikor eltávolíthat bennünket. Eszünkbe jut róla az a bibliai ige is, mely kimondja, hogy mi halandók átutazók vagyunk ezen a földön. De létezik a költeménynek egy általánosabb, apokaliptikusabb jelentése, mely korunk trendi szellemének elképesztő feslettségét foglalja magában. Napjainkban az emberi lét örökkévalóan szakrális szentélyei átmeneti lakóhelyekké, a zugivás és a kábszerzés rejtekeivé

változnak, ahová már a rend őre sem mer csak úgy benyitni, mert észre kellene vennie a nemzetközi liberalizmus korszellemének védetté vált torzulatait. Egy ünnepi megemlékezésnek szánt esszé gondolatait rövidre zárva, Mezey Katalin költeményeiről egészében elmondhatjuk, hogy a lélek templomának nagyívű zsolttárai.

2. A költői próza szintézise

A szorgos, művelt olvasó tájékozottsága visszaigazolhatja az igazlító irodalomtörténet-írásnak azon tézisét, amely szerint a magyar és a világirodalom legtartósabb értékhordozói a költői realista alkotások. E tendencia képviselői öltöztethetik műveiket konzervatív, romantikus szerkezeti és stílusruhába, mint *Dosztojevszkij, Tolsztoj, Balzac, Stendhal, Jókai Mór, Móricz Zsigmond, Jókai Anna, Mezey Katalin, Vári Fábián László, Temesi Ferenc* vagy teremthetnek autentikus üzenettel dúsított avantgárd formavilágot, mint *Krúdy Gyula, Marcel Proust, Oláh János, Gion Nándor, Deák Tamás, Kolozsvári Papp László, Szilágyi István, Nagy Zoltán Mihály, Grendel Lajos, Vajkai Miklós* stb. A lényeg, hogy az adott műalkotás hiteles mondandót hordozó nyelvi szövegből, ne üzenetmentes, kiürült szövegből álljon össze. Mezey Katalin is vallja, hogy az írónak, a költőnek *József Attila* szellemében az igazat kell mondania, nem csak a valódit. Magyarán: úgy kell a műveiben rekonstruálnia a világot, hogy ne csak annak külső burkát, hanem a lényegét is megragadja. Ne hamisítsa rózsaszínné a világot a költőiség ürügyén, de ne ragadjon le az empirikus tények aprólékos ábrázolásánál sem.

E szemléletmód ragyogó lecsapódása Mezey Katalinnak a *A kidöntött kerítés – gyermekkori történetek* (KÉZirat, 2003) című könyve. A kötetkeresztelő elbeszélésben felvillan a költő életének fő gyermekkori helyszíne, a falusias budai ház, ahol a szülők szorgos, iparkodó munkával teremtettek rendezett, tisztos, emberhez méltó életet, az életforma, amit az író átélhető költői erudícióval megelevenít, vonzó, talán kicsit patriarchális is, de a valóságnak és az igazságnak megfelelően nem mondható egészen idillinek sem, legfeljebb mai szóval, „élhető” világnak nevezhetnénk. Ám egyszer csak megjelennek durva beszédű, gonoszán agresszív emberek, kik a falusiasan meghitt életformát szétzúzzák, ledöntik a kerítést, amely szimbolikusan is, valóságosan is behatárolja a család életét. A középosztályi, középparaszti, tisztességes iparos emberek egyik pillanatról a másikra vegyes, vagy X-es származású páriává lesznek, akiket a magát népi demokráciának kikiáltó össznépi terror ellenségnek tekint. A kislányt, akit nyugodtan azonosíthatnunk az író nő gyermekkori alakmásával, telibe találja a világtörténelemnek békeidőkben legszörnyűbb terrorállama, mely a magánélet csigaházába sem engedni behúzódnai a békés embereket sem. A kötetnek külön nyeresége a gyermeki

horizont hiteles megidézése, amely még dermesztőbbé teszi az ábrázolt világot, ahol a kicsinyek nem akartak időnek előtte felnőtté lenni, ám a társadalom sátáni erői arra a kényszer-akcelerációra készítetik őket, melynek segítségével már tudják, hogy nem csak az úgynevezett az ávóستól, hanem minden hivatalos embertől félniük kell.

Ugyanezt a gyermekszemmel megörökített drámát vetíti elénk más konstellációban, rokon optikával a *Lyukak az osztálykönyvben* (Móra, 1986., Magyar Napló, 2021.) című kisregényremeklés. Ha csak a magyar irodalom horizontjára tekintünk, láthatjuk, hogy a példázati sugallatú regényekben és elbeszélésekben az iskola híven modellezi a diktatúrák fülledten zárt, rémisztően feszült légkörét, ahol akkor is szorongásra, ugrásra, menekülésre készen él nem csak az ember, az egyetemi hallgató, a nagydiák, hanem már az embergyerek is. (*Ottlik Géza: Iskola a határon, Tóth-Máthé Miklós: Pecúrok, Bólya Péter A veréb századik lépése, Czako Gábor Iskolavár, Jókai Anna Magyaróra, Selyem Izabella, stb.*) Mezey Katalin *Lyukak az osztálykönyvben* című regénye az ötvenes években, a minden korábbi terrorállamnál dermesztőbb Rákosi-diktatúrában, az általános iskola felső tagozatában játszódik, nyolcadik osztályos, végzős tanulók, tanárok, szülők szereplésével. Mindhárom tényező kiemelkedően fontos. Az író nő olyan világba vezérel bennünket, ahol a korábbi diktatúrákkal ellentétben már a kicsinyeket is az a veszély fenyegetheti, hogy egyetlen, normális korokban osztályfőnöki intóval büntethető gyerekcsinnyel is tönkre tehetik az egész életüket. A másik remekül megválasztott körülmény, hogy iskolában vagyunk, egy olyan közegben, amely parabolaszzerű hitelességgel modellezi a társadalom hierarchiájának szintjeit. A harmadik drámai tényező, hogy a regény főszereplője, Czeglédi Erzsike nyolcadikos, azaz, sorsdöntő pillanat előtt áll. El kell döntenie – ráadásul a szüleivel és az iskolavezetéssel is összehangoltan –, tovább tanul-e vagy dolgozik, s ha a felső iskolázottságút választja, a reál, vagy a humán tudományok felé terelő középiskola-típusban landoljon.

Ebben a sorsválasztó korszakban minden kisdiaák fokozott izgalomban él, még akkor is, ha nem diktatúrában kell tengetni hétköznapijait. S Czeglédi Erzsinek éppen ekkor kell döntenie, hogy megvédje egy alapjában véve egyáltalán nem kicsinyke diákcsinny elkövetőit a hallgatásával. Erzsike, az eminens, jól tanuló, jó magaviseletű kislány véletlenül tanúja annak, hogy vásott, iskolaréme kis barátnői kimetszik az osztálykönyvből a saját elégtelen jegyeiket. S hogy eltereljék magukról a gyanút, a főszereplő Erzsike érdemjegyei közül is megsemmisítik az egyetlen, testnevelésből megkapott elégtelen osztályzatot. A manőver átmenetileg sikerül is nekik, a regény első szegmensében Erzsike válik az egyre csúnyábbá, rosszízűbbé váló ügy fő gyanúsítottjává.

Mezey Katalin remekül építi föl azt a gondolatmenetet, amely a mű második egységében végül oda vezet a kis főhőst, hogy ráébred: nem szabad a betyárbecsület ösztönére hallgatnia. Egy ideig ugyanis spicliségnek tartotta volna, hogy ha

leleplezné azokat a több mint vásott kislányokat, akik közé az eminensek paradox rosszgyerekek iránti vonzódása okán tartozni szeretne. Ám először az ébreszti rá a helyzet bonyolultságára, ambivalenciájára, hogy ha magára vállalja az őt csalárdul csöbe húzó álbarátnői tetteit, a saját szüleinek álmait csúfolná meg, akik gimnazistaként szeretnék látni jól tanuló gyermeküket. A második döntő lökést az adja meg hősünknek a helyes választás irányába, hogy ez a stikli már nem nevezhető egyszerű gyermeki pajkosságnak, hanem erkölcsi értelemben is elítélendő, tehát egy súlyos csalás leleplezése nem besűgás. S a harmadik fő érv, az á per egyes ultima ratio pedig az, hogy ha a barátnői szárazon megúsznák ezt a végeredményében aljas tréfát, akkor soha többé az életben nem éreznék át a hasonló cselekedetek helytelenségét, s nem idegződne beléjük, hogy tetteinkért minden körülmények között vállalni kell a felelősséget. Így válik a Lyukak az osztálykönyvben című regényremeklés ibseni formátumú sorsdrámává. A regény első, 1986-os kiadásának szerkesztőjét, *Lengyel Balázst* idézve a Lyukak az osztálykönyvben értékét az teszi páratlanná, hogy benne egy gyermek „a történelemmel, az ötvenes évek szellemével kerül összeütközésbe” (A második kiadás a 2021-es könyvhéten került a tárlókba a Magyar Napló gondozásában.)

A kötet briliáns teljességgel villant föl szinte minden kisközösségben előforduló, s ezáltal minden nagy közösséget hitelesen modellező embertípust. A jóságos osztályfőnököt, Mária nénit, aki ugyan félti az állását, ám mindig a jó oldalra áll. Ismerős és hiteles mindönk életéből a megalkuvó, ám alapjában véve emberséges iskolaigazgató is, aki tudja, hogy végül is gyerekekről van szó, így hát mindig igyekszik megtalálni a minden fél számára elfogadható kompromisszumokat. A nagyon is korjellemező fasiszta kommunista típus az ávósból lett durva tornatanárnő azok után is folytatná a vegyes származású Erzsike elleni hajszát, miután kiderült, hogy nem ő a bűnös, ám számára akkor is reakció sok ivadéka marad, kit tönkre kell tenni. S telitalálatosak a regény iskolán kívüli remekül egyénített háttéralakjai, az író szüleiéről mintázott gyakran szigorú, de szerető, ember-séges szülők, a nagyszülők, a jóságos nagynéni. Páratlan élményt nyújt a filmszerűen érzékletes, az ötvenes években még falusias budai környezet leírása. S leheletfinom lírával fölsejlik az első szerelem is. Mindezen tényezők mint a magyar irodalom jelentős alkotásává avatják a *Lyukak az osztálykönyvben* című Mezey Katalin-regényt.

S hogy a közelmúltunk történelmének minden konfliktustípusa felvillanjon e gazdag életművön belül, vegyük górcső alá a harmadik jelentős prózaepikai alkotást, a *Levelek haza* című látszólag ifjúsági regényként a pártállamiság végnapjaiban, a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó ediciójában 1989-ben napvilágot látott történetet.

E kötetben a hazavesztés tragédiáját örökíti meg az író az 1956-os forradalom és szabadságharc vérbe fojtása után. A főszereplő kislány szülei elmenekülnek

a megtorlás elől abba az országba, amely akkor még a nyugati világ egyik legmintaszerűbb jóléti államának számított, nevezetesen a Német Szövetségi Köztársaságba. Az úgynevezett NSZK minden vasfüggöny mögött élő nép álmainak netovábbjához tartozott, mondanunk sem kell, főként a Szovjetunió utáni legdogmatikusabb Német Demokratikus Köztársaság (NDK) lakói számára. Nos, a regény különlegessége, amely a hazátlanság drámáját még erősebbé fokozza, hogy a kislány és a szülei befogadó közeget találnak új otthonukban. Úgyannyira, hogy a kislányt német osztályfőnökei és német iskolatársai meghatóan szép meglepetéssel fogadják október 23-án. Az osztályt feldíszítik piros-fehérezöld zászlókkal, s megemlékezést tartanak a levert népfölkelés hőseiről. A kislány nem csak a meghatottságtól sír, miközben osztálytársai magukhoz ölelik, dédelgetik. Kénytelen ráébredni, éppen a legszebb befogadás pillanatában, hogy hiába próbálják őt maguk közé tartozónak tekinteni tanárai, iskolatársai, ő soha, sehol nem érezheti magát otthon, csak az elhagyott, elnyomott, meggyalázottságában is nagyszerű Kis- és Nagymagyarországon, a Kárpát-medencében. Számunkra, magyarok számára nincs a világon a földnek oly szeglete, ahol otthon lehetnénk.

Mezey Katalin prózaepikai alkotásait az teszi különlegessé, hogy az 1990-ig a hatalomtól és annak kollaboráns literátoraitól elvárt marxista társadalmi determinációnál fontosabbnak tartja a lélek rezdüléseinek ábrázolását. S amit, gyakorló prózaíróként, magam is a legfontosabb és a legsarkalatosabb elvárásnak tartok, hogy a mindenkor regény-, elbeszélés- és novellaírónak arany-metszés forma pontossággal kell betartania azt az ökölszabályt, hogy a gyarló ember bűneiért a társadalom is, a mikrokörnyezet is hibáztatható, ám mégis, a keresztény, a gondolkodó, az erkölcsös ember felelős minden tettéért még a legnehezebb körülmények között is. Az árulásra, a hitszegésre találhatunk magyarázatot, ám a mentséget és a fölmentést csak maga a Mindenható adhatja, aki ismeri legbűnösebb tetteink indítékait is. Csak érintőlegesen villantom fel az eddig elemzett művek tanulságait kiegészítendő az *Élőfilm* (Szépirodalmi, 1984, Magyar Napló, 2018) című regényt, amely idézve egy korábbi kritikám megállapítását, szikeéles pontossággal tárja föl, hogyan válik maga számára is észrevétlenül romlottá, erkölcstelenné egy korábban alapjában véve tisztességesnek, erkölcsösnek tűnő ember. Ám, hogy lássuk, mennyire humánusan is viszonyul maga Mezey Katalin regényének botladozó hőséhez, bizonyos mértékig saját korábbi szövegem pontosításaként (talán cáfolataként is) idézzük föl a kötet írói önkomentárját: *„Az Élőfilm hősnője, Szabó Mária huszonegy éves varrónő. Két vidéki város színterén próbálja élete medrét meglelni. Miközben kanyargós útján követtem, megkíséreltem felidézni a hetvenes évek elejének ellentmondásokkal teli, kiforratlan, de a kiforrás ígérését hordozó világát. Nehéz a közelmúltról elfogulatlanul írni. Szerencsére ez nem is az író dolga. Elfogultan írtam én is ezekről az időkről, nincs miért tagadnom, elfogult szeretet készített arra, hogy a sokféle tapasztalatból most már kedvem és a műfaj törvényei sze-*

rint új világot teremtsék. Olyan újat, amiben megőrizhetem az elmúlástól azt az egykorit. Botladozó, kialakulatlan hősnőmet követve ezért törekedtem bemutatni azt a sokféle útkezesést, tiszta és őszinte szándékot, ami a mindenkori életindulások jellemzőjeként hánykolódik a valóság szeszélyes szirtjei közt. Ahol csak a legkitartóbb és legszerencsésebb hajósok jutnak át, és rendszerint azok sem baj nélkül.”

S hogy eljussunk a legújabb alkotások közül is az egyik különlegességhez, hadd említsem meg Mezey Katalin *Rövid farsang – Naplójegyzetek és rövidprózák* című kötetét, amely az idei, 2023-as könyvhétre jelent meg a Széphalom Könyvműhely edíciójában. Ezek az írások nagyrészt a *Magyar Katolikus Rádió*ban hangzottak el, de olvashattunk a kötetből származó szemelvényeket az *Aracs* című délvidéki folyóiratban is. Érdemes akár önmaguként is, akár a lírai, prózai életmű komplementereként is tanulmányozni az olykor önmagával is vitatkozó, vívódó gondolatokat, amelyek egy keresztény erkölcsiségű, töprengő ember vallomásainak tükrében reflektálnak a múlt, a jelen, a várható jövő olykor kifejezetten nyugtalanító jelenségeire. Az elemzett prózai életmű stílusáról egészében azt is elmondhatjuk, hogy az olvasó akkor is kitalálja, hogy a regények és novellák szerzője minden porcikájában lírikus, ha korábban nem ismerte Mezey Katalin életművét, hiszen az általa teremtett zeneileg, ritmikailag is tökéletesen összehangolt költői prózában egyetlen felesleges főnév, ige, jelző nem szerepel.

Összegezve elmondhatjuk, hogy Mezey Katalin életművéből egyszerre és maradéktalanul kristályosodnak ki élet-halál, halhatatlanság kozmoszi- és e világi gondjai, valamint Kárpát-medencei létünk, magyarságunk méltóságának alapkérdései. A kerek születésnapját ünneplő alkotó mind a költészetében, mind a szépprózájában a tegnapi és a mai magyar társadalom teljességre törekvő palettáját tárja olvasói elé, akik várják az újabb hiteles Mezey Katalin-kötetek megjelenését, mert magukra ismernek és átélhető élményként raktározzák el magukban az életmű minden szegmensének tanulságait. S várhatunk-e ennél többet egy hiteles, igaz magyar írótól?